

0-16

Folklore

K34/93

A. Makgeto

b.
1/16Pina ya Tompane.

1 Tompane totompedi mathokolo pedi a bo molete, kgakala tshedi se na boleme, kgwedi towe, kgwedi towe, wena o tawa kae? Ke tswa kae ke kwa malaone o ye o laetse Seilane, Seilane o tsohele, keno, kgomo tsa mahlapi di gapilwe, di hapisitse ke Tsherere tingwa ka ntsha pholwana ka hlaba tingwa ka ntsha pholwana ka hlaba tingwa, ka re ke dipitsi di etla tingwa dilo tsa mesito meholo tingwa, tente bomma ba ile phe? Tente ba ile ga Sehlako, tente sehlako phala-borwa, tente phala-borwa a bo Malatsi.

Pudi ya Phoko.

2 Pudi ya phoko pudi ya phoko morena mo kalabata morena mo kalabata, o se reme kudu, o se reme kudu/ka bosiu re ya borwa, ka bosiu re ya borwa, tsela tsa borwa, tsela tsa borwa mmatla ke sa di gate, mmatla ke sa di gate. Mohla ke di gatene, mohla ke di gatane, mmatla khudu a lale, mmatla khudu a lale. Kolobe tse pedi, kolobe tse pedi di eme sefatene, di eme sefatene. Nka tsea thipa nka tsea thipa ka di re kge-kge-kge, ka di re kge-kge-kgee. Ka ya ka hwetsa ka ya ka hwetsa bonku ba eja lewa, bonku ba eha lewa, ka swataswatela, ka swataswatela le nna ka a nabo, le nna ka ja nabo. Ke dikelela ka dikelela le motse walekgwara le motse wa lekgwara.

Mmathadile.

3 Mmathadile tsela, ngwana wa bo Ralela tsela, khurumula o bee fase Mmathadile tsela ngwana wa bo Ralela tsela, mowe ha ho na selo moo? Khurumula o bee fase. Ha ho na solo ka moka.

Kua mose ke eng?

Kua mose keng? Ke lekobathebe lona le diane? Le bolya kgaka, kgaka le isa phe? le yo fa Moleme, Moleme ha a di kgaka, o dja sephothokgo, se phara mohlakga, mabele ha se dje se nwa metse fela, metse a lehlaba. Thaatha seropa, seropa sa pulane, pulane a monoko, monoko mophara kgopa kgopa di maphorokwane, morokolo tsio kowe.

Mokgadi le Tobole.

4 Ho be ho na le mosimanyana leina la he ele Tobole. O be a e no kgaitsemi a le Mokgadi.

Bana ba ba be ba se ba bo mababo, bomababo ba ile ho hwa, bo papago bona ba tsea mosadi yo mongwe.

Bommane e bona ba be ba na le mosimanyana. Bopapago Tobole ba thoma go lwala, ba re mola ba nyaka hwa, ba bitsa Tobole, ba re: "Ke a hwa bjale he ke hwile wena o tsee lefa laka dikgomo dinku le dipudi" Ka nnete a hwa. Bommane'age he ba bona gore Tobole o ebaola ka dikgomo bathoma go ba le botsheba, ba nyaka di ka laolwa ke ngwana wa bona. Bjalo mosadi yoo a tsoma go bolaya Tobole, tsatsi le lengwe Tobole a

5 ile/madisong, mmame'age a re go apea a tsea boswa bja Tobole a bo tshela sehlare gore are go dja a hwe. Ge ba dutseba apa Mokgadi a ba tlwa.

He dikgomo di boya Mokgadi a kitima a yo botsa Tobole a re: "O seke wa ba wa dja boswa bja telo yaho, bare ba nyaka go o bolaya." He tobole a fihla ka hae, a tsea boswa bja telo ya bana ba mmotsisa bare: "Na nka naase o tsea boswa bja bana" A fetola a re "Le bona ba tlo no dja boswa bjaka ha bo na taba." Bjalo ba re go bona hore Tobole o ba paletse ba epa molete mo a dulago ba khupetsa ka mabu Mokgadi a ba tlwa ge ba apa.

6 He tobole a boya Mokgadi a mmotsa are "Ba apile molete mo o dulago." He Tobole a tsena a fihla a susumela ka hare ha bana, a kgorometsa mokgekolo/a wela. He ba mmotsisa hore nka a se dula madulong a he, a re "Ha ba sutele ho na kua."

La boraro ba epa molete pele ha lesaka gore a wele le dikgomo Mokgadi a ba bona. Hea boya a mmotsa gore ba epile molete pele ha lesaka. Bjale a sohlisa dikgomo lesaka, ge bare "Nka naase dikgomo di sa tsene ka molomo" are "Aowa ke tswafa ho dikelela."

7 Bosio a o kola a o apesa ngwana bona, bosio ba phophola moruka ba nyako kgama Tobole ba swara wa moruka ba kgama ba bona eke ke Tobole. He bo tshela ba khumana ba bolaila ngwana wa bona. / La bohllano ba nyaka monna ba mmea ka sethokgweng tshemong bare ba ho roma Tobole gore monna yo a mmolae. Mokgadi a tlwa, a yo botsa Tobole.

Ka bosio ba roma Tobole tshemone ka sethokgwene. A bitsa dimpya a tsea le dithoka he a fihla sethokgwene a sametsa dimpya. Tsena tsa mo loma tsa mmolaya a khumana monna a na le dithoka, dilepe le marumo. O be a hwile a tsea se ba beho ba mo rometse a ya hae. Ba makala he a boile he ba ya tshemone ba khumana monna a hwile, ba se sa tseba mo ba ka yago hore ba mmolae.

8

Ka bosio e e see bosio a bitisa Mokgadi wabo a re "Re ka se bolaye ke batho re ba lebeletse, ke/kgale ba nyaka re bolaya, re ba palela," areye le naha re upye re lewe ke diphoofolo tsa naga, ho e no ho bolawa ke batho re ba lebetse" Ba tloha ba eja ba edja dikenywa le dihletlwa. He ba e dja Tobole a re go Mokgadi "Dula mo ke a boya hona bjalo" Tobole a tloha le mehletlwa.

Ha tee mokgadi a tloha tau di bopa a goelela Tobole a re "Phakisa kapela" bjale Tobole a boya ba dula fase ba dja dihletlwa, tau ya tla ya ba bolaya. Bjalo bo mmame a Tobole ba phela ba eketlile ka hore lekhumu ka moka e be ele la bona.

Monwane ya Diphoofolo.

9

Gobe hona le diphoofolo di be di nyaka kgosi. Ba kgobaketsa maloko, maloka a dutsi a lewa. Ba re "Ntsha o swanetse/hore a lete ka hore ke yo mogolo." He ba ile ho tsona mokgekolo a ha go ntsha bjale mokgekolo a ga ntsha fola, ntsha a re mola a tailwe, mokgekolo a fetsa maloko kamoka. Ba ho yo tsona ke he ba boya ba re ho ntsha "Na maloko a kae? are: "Mokgekolo wa mesela ye mebedi o a lle" yaba mokhudu o bolawa ke kgaba he ntsha a lesitse mokgekolo.

10

Bare: "Nkabe re letisa phukubye ka hore o rata nama kudu, mogongwe a ka re tshwarela yona. Phukubje a sala, mosegare mokgekolo a tla are: "Ke bo phukubje naa" are "Ke rena koko" Mokgekolo are "Na ha o taha dikata ngwana wa ngwanaka. Are "Ke di nyaka ruri, ke di hloka ruri. Ya ba mokgekolo o topa maloko. He ba boya ba botsisa maloko, a re "Mokgekolo wa hona le ka se/mo kgone. Bjale ba re mokhudu ke kgale a belaela, bjale ho tshwanetse go sal a yena naase. Mokhudu a sala.

11

Mokhudu a loha sesio, mokgekolo a tla mosehare, are "Ke re ke bo mokhudu morwa mmagampe" Are Ke rena koko" Are "ga o tae dikata, Are ke di dja ruri ke di hloka ruri, a taha, he a taha mokgekolo a topa maloko. Bjale mokhudu a re nke le tsene jamo ke loha sesio le se katolose, mokgekolo a tsena mokhudu are "Nke le re ke lekantshe sekhurumelo koko" Mokgekolo are: ke katolositse "Mokhudu are "Ka mothoko ye" Mokgekolo a ba a hwa. Are ho hwa mokhudu a mo ntsha a ripa mosela wa ho nona. Bjale diphoofolo tsa boya, tsare "O kae mokgekolo" are "O tlohile e bene rena re e bo mokhudu batho ba/ba ntlokwana a paletse bo ntsha o tlohile. Bare

"Mokhudu ha a bolawe" Mokhudu are "soo are yeng re yo mmona, are
 "Soo" Bare "he nkabe o se mmolae re be re tlo ho bolaya. Diphoofolo
 tsare "Na mosela o mong o kae" Are "O be a sena mosela, e be e
 wona o o e tee." Bare "Mokhudu o swanetse ho tingwa nama. Bare
 re mo sehela e nyane o tle a lahle. Ba ja nama ba tima Mokhudu a
 tsea mollo a yo dula kgakala nabo, bo ntsha bare "rena re sa yo bona
 mokhudu, a khumana mokhudu a re"Na ho bjane, are lere ho bjane le nti-
 mile dinama. Bare re ngwathela mokhudu are "Yaka lere ke a tloha epela
 Bare ge kere ke a tloha mmanteana mesela mebedi lebelo mmateana.
 12 A mo ngwathela are "He o ka/o fihla wa apa, he ntsha a fihla a re
 mokhudu o dja dinama tsa makhura. Bare wena o paletswe ke mokgekolo
 ka sona se. Phukubye a ya ho mokhudu.

Phukubje are ngwathela nama are a se re le ntimile nama a
 mo fa. Phukubye are o ile ho fa ntsha dinama a fihla a apa. Phukubje
 are nna ke yo ho botsa nna ke no dihlonge ka hore o yo monyenyanane o
 re thusitse ka nama. Ntsha bjalo yena ka bosilo o apile.
 Phukubye he a tloha mokhudu o be a nyaka maano, mokhudu a bona more
 o bokwile a ful a a phutlusa hore fase ho be le makgata, ba tlo re
 he ba tla ba re, nama e kae, are nna ke dja more, a ba bontsha.
 Bare o dja ene, are nna ke dja mere ye. Are le re he le edja le
 13 tlohele kala kgolo ya mosate. / Ba fula ba tlohela kala, bo mo
 epetse kamoleteng bosio a tsoha a e fula, a lokela dithapo ka
 marahone a tlou. He ba tsoha ba khumana kala kgolo ya mosate e e
 seho bare, kala ha e ho. Mokhudu a re, Ntshene ke bone yo a lleho
 kala kgolo ya mosate. Ba mo ntsha. Bjale mokhudu a re ho bona hore
 kala kgolo ya mosate ha eho a re "Ariyeng re yo fofa leope, yo a lleho
 kala dithapo di tla wa. Ba yo fofa leope kamoka, ho rile he ho tla
 lebaka la hlou a re ke a fofa dithapo tsa wa ka marahone, ba re
 tlou ke yena yo a lleho. Ba mmolaya. Ka moraho ha re re thotha di
 nama ba fa mokhudu mohodu wa tlou, hore a rwale. Tseleng mokhudu
 are "Ka bolaisa bolaisa tlou, hore ntlou a bolawe, hore ke sale ke
 14 edja bete. Ba re na o rene mokhudu are: / Ke re mohodu wo wa ntlou
 o a nkimela. Ba mo fa sebete. A re ka bolaisa tlou, hore ntlou a
 bolawe hore ke sale ke edja bele. Bare na o rene mokhudu. Are kere
 sebete se sa ntlou sa nkimela. Bare he ba tshela noka mokhudu a tsha-
 ba a bona he ba mo tlwele.

Moufe le Mokgekolo.

K34/93

15 Ho be ho na le ngwananyana leina la he ele Moufe. O be a dula le bo-mmahe. Tsatsi le lengwe a ya nokenene le banenyana ka yena, he ba boya Moufe a re "Ke lebetse moruka waka. A homa a yo a tsea, ka nokene a khumana ho na le mokgekolo². Mokgekolo yo a re ho yena "Kgele metse a ho nwa" Moufe a kga ka seho a mo fa. Mokgekolo are Nkgeke ka lerapo sele " E be ele lerapo la hlogo ya motho, Moufe a kga a mofa a nwa. / Mokgekolo a re ho nwa a re "Are ye le nna ha heso. Moufe a ya. He ba fihla mokgekolo a fa Mouse mabele hore a hlobole. Mosehare hola Mouse a hlobola hwa tla nonyana ya kotama ya re "Tlase mabele ke dja. Moufe a hasa. Yare ho dja ya re "He Mokgekolo a re "Odje le mane ha heno aore, ke dja le bo-koko. he a re : O otsela le mane ha heno o re ke otsela le bokoko.

He nako ya didjo e fihla mokgekolo a bitsa Moufe a re "O dja le mane ha heno. Moufe a re ke dja le bo-koko. Ba dja, he ba otsela mokgekolo a re o otsela le mane ha heno a re ke otsela le bo-koko ba otsela.

16 Mantsibua ba tlwa diphiri di lla ka ntlone ye ba otsetseho T_gare re tlwa monkgo wa nama. Mokgekolo are tla ho na selo mo. T_ga tloha. He ho sele moufe a re ke a tloha. / Mokgekolo a re ho yena khurumula pitsa yela. Moufe a khurumula a khumana dikobo tsa ngwana Mokgekolo a re khurumula a ya bobedi a hana, ya boraro a khurumula a khumana ngwana, a hana ho khurumula ya bone, ya bohano a khumana kgomo le lebotlana. Mokgekolo are tsea dilo tseo ke tsaho ke ho file. Moufe a pepula ngwana a ya hae a soka kgomo. Ba mo fa diphiri tsa mo felesetsa, a lokela ditsie, diboko, le dihlahlwa ka hare ha kgapa a mo fa.

Tselene a bone ditau di tlilo mo dja a ntsha dihahabi tsel. a difa tsa boya a dia bjalo bjalo ya ba ba batametse motse, ba ya hae, diphoofolo tsa homa kamoka. He a tsena ka motse, motse wa duma duma bare; Moufe o boile le ngwana le kgomo ya tswetsi. Ba hlaba kgomo ba dia mokete o mogolo ba ummahe ba thakgala kudu-kudu.

17 Tobole le Tobolane.

Tobole e be ele mohola wa tobolane. Tobole o be a na le pere tse pedi. Tobole a ba le botsheba he Tobolane a na le pere tse nne. Tobole a re hola a lema, Tobolane a se hona, a bolaya pere tsa he.

Tobolane a re ho boya a di bua, a tshela letswai a yo di r rekisa toropong. A hlelwa ka motsene o mongwe wa batho ba ho se rate baene. Mosadi wa hona a mo fa maswa a monna wahe. Monna ha a tla mosadia re ho Tobolane, "Tshabela ka mapolomone, o yo khuta hona."

18 Monna a re; Maswa a kae? Mosadi a mo fa maswa a ngwathilwe Monna a re nka moswa a ngwathilwe. Ha a theeletsa a tlwa, hore su-shu-su ka mapolomong. Monna kwa a ya ka mapolomong. Monna a khumana Tobolane ka mapolomong a re he o ka mpotsa hore maswa a ka a hlwa a lewa ke mane, ke tlo ho fa tshelete e tletseho kiribane. Bjale Tobolane a re, "Reka mekgopa ye yaka e tlo ho botsa. Monna a fa Tobolane tshelete e tletseho kiribane. Tobolane a ya hae.

19 Tselene a hlakana le maphodisa a mo tshwara ba re o utswitse tshelete ya makgowa a patela a kwa. He a fihla hae a botsa Tobola a re "He o ka bolaya pere tse tsaho wa yo di rekisa toropong o tlo khumana tshelete ye e tletsego kiribane. Bjale Tobola a bolaya pere tsahae, a yo di rekisa toropong, a re "Ke rekisa mekgopha ka tshelate e tletseho kiribane. Gwa se be le motho yo a e rekaho. A homela hae a yo lahla mekgopha ka nokene. Tobolane a re ho tlwa hore Tobola o etla, a bea mokgekolo malaone a he a tshaba. Tobola a fihla a bula lelati botse a tsea sepe a bolaya mokgekolo a re ke Tobolane/ He bo sele Tobolane a tsea mokgekolo a mo lokela ka hare ha kiriki. A mmofa a ya nae toropong, Tselene a mo emisa a re ke sa yo ngwa meetse Are ho basadi sepelane le yo fa motho yola meetse le mo sikinye.

He ba mo sikinya hloho ya wela kua mmele wa wela kua. Are ke yo le tlaleya le bolalle mokgekolo bare o seke wa yo re tlaleya re tlo ho fa tshelete ye e tletseho kiribane. Ba mo fa tshelete ya kiribane. A fihla a re ho Tobola, he o ka bolaya mokgekolo, wa yo morekisa toropong batlo ho fa tshelete ye e tletseho kiribane.

20 Tobola a bolaya mokgekolo a ya topopone a hoeletsa are, ke rekisa mokgekolo tshelete ye e tletseho kiribane. Ba mo tshwara a patela a kwa, a tloha a re ke yo bolaya Tobolane. A re ho fihla hae, a tiya moratho a he a mo kgokgothela ka hare ha lepokisi a re ke yo mo wetsa petsene. Tselene a re ke sa ya kgakala, a tlohela le pokisi. He Tobolane a re ke a theeletsa, a tlwa batho ba apa. Bjale Tobolane a re nna ha ke nyake ho ba kgosi ya mekgowa ba ntira kgosi ya mekgowa.

21

Banna ba mo kgokgotholla monna yo mongwe a tsena, he Tobola a boya a yo wetsa motho yola ka hare ha bodiba a bona Tobolane a soka kgomo tsa mesela ya ho nona. Bjale Tobola a re, na nka o emo Tobolane a re ka hare ha bodiba ho na le monna yo mongwe ke yena yo a mphileho kgomo tse, a ba a ntsha ka bodibene. Tobola a re le nna a re ye o yo nkwetsa ke boye le kgomo tsa mesela y a ho nona Tobolane a dia lepokisi/a lokela Tobola ka hare a yomo wetsa. Tobola ya nama e moka e le lehu la he le lebitla la he.

Nkano. Masimanana le makgema.

22.

le
Ho be ho na le monna yo mongwe o be a dule/mosimanyana ele ngwana'age. Babe ba le leetong. Tselene ba fihla motsene wa makgema. Bjale monna a roma mosimanyana hore a yo tsea mollo motsene. Motsene wa mathomo a khumana mokgekolo mosimanyana are "Ke tlile ho kga mollo. mokgekolo a re keno ha ho kgewe mollo. A feta. Motsene wa bobedi a re "Ka keno ha ho kgewe mollo ba riyal o kamoka, a feta. Wa boraro a khumana mokgekolo a re: Ke tlilo kga mollo mokgekolo a re mono ha ho kgewe mollo mosimanyana a tsea dikganye nae, yare hola e kgale mosimanyana a utswa mollo a tshaba. Mokgekolo a kwa a hlabile mokgosi a re motho a tseere mollo hona mollo wa keno o sa tsewe. Makgema a motse a kwa/ka moka a mo kitimisa. A hoelsela bo papahe are: Khutane batho ba etla. Bopapahe ba tsena ka moletene wa thakadu ba isa hloho fase. Maraho a ya hodimo mosimanyana a namela sehlare makgema a fihla a dja maraho a monna. Makgema a palelwa ke mosimanyana a boela hae. Mosimanyana a epela bopapahe a yo hotsa mollo a aha mosasa. A thoma ho dia moropa a o letsa. Makgema he a ekwa moropa a re re ya moketene. Mosimanyana a re mokete o ka bosihlo. Mosimanyana a sala a nyaka ditsie, dinose le dilabe a apea ka dinkgo, a letsa sekopo a re, tindin, tindin, tidin tidn, ke nyaka se se lleho rare le sokene. Ba tlala mosasa a kwa a hotsa mollo lehoreng he ho dum ba re na le duma ka kae mmatshwale, ba re le duma ka bo-hlabela, ba diyo bona ka he ba eowa ba re yonna yoo ra re re e swara re le a duma. Ba hwela ka moo kamoka. Mosimanyana a yo dula motsene wa bona. Thoto ya motse ya ba ya he, a khuma kudu ka horeba be ba ruile dikgomo tse dintshi.

23.

Bana ba thupa tsa mehaba.

Ho be ho na le mosadi le monna.

Ba be ba sana ngwana. Tsatsi le lengwe ba ya maburune, ba re re hloka bana, re diyela maano a hore re be le bana. Maburu a re sepelane le yo kga dithupa tse hlano tsa mehwana. Ba yo kga ya bohlano ya robeha. Maburu a re sepelane le yo di ena ka metsene ba dia bjalo ka bosiho ba khumana bana ba pitsene ele basimanyana ba ba bedi le banenyana ba ba bedi wa boraro ele sehole. (Thupa yela ya ho robeha.) Banenyana bale ba bekwa kamoka, basimanyana ba yo bereka. Hwa sala ngwananyana wa sehole.

Mmutla le sehwahwa.

24
Sehwahwa se kile sa bea kgopa ya kgopela mmutla hore e a hlokomele he se se hona. Sehwahwa e be ele ngaka, ka sona sebaka seo a amohela molaetsa wa hore a yo alafa. He a tlohile diphoofolo tsa sala di tla makgopene, tsa botsisa hore ke a mane. Thoto ya tlo pele ya botsisa "Ke makgopa a mane, mmutla wa fetola ware ke a/sehwahwa. Thoto ya re dikgolo di se tla. Mmutla a re yo a ka phumaho makgopa a o tlo otlwa. Hwa direha bjalo ho phukubje, hlutiwa le tau. Bjalo hwa tla tlou, boholo bja yona bja tshosa mmutla ka hore mo e tlileho dihlare di be di robehile. Mmutla wa tshoha he o etlwa lenswe le le tshosaho le re Na mokgopa a ke a mane, mmutla ka ho tshoha a re ke a Sehwahwa, yo a ka phumaho o tlo otlwa. Tlou ya se tshwane le tse dingwe, ya ema, ya botsisa ha bedi, mmutla a fetola ka ka pele. Bjalo tlou ya sepela hodimo ha makgopa a phumeha ya feta. t

25
Ha tee mmutla wa yo nyaka sehwahwa mo se beho a sa alafa. A theletsisa ha botse he mmutla a mo anehela a ba a ya bona le dikgero tsa mekgopa ba tloha ba yo nyaka yo a phumileho makgopa. Ba hlakana le Thoto bare: Na o bone kae yo a lleho bana baka. Thoto ya re sepe-lanepele. Phukubje hlutiwa le tse dingwe tsa botsiswa tsa no re fete-lane pele. Ka moraho tsa khumana tlou yo re mo nyako ke yo. Hwa riyalo mmutla a supa sehwahwa. Tlou ha o eso wa bona a lleho bana baka, tlou yare elane/mo, ha ba dutse ba botsisa tlou a re sutelane he ba le kgaufsi tlou ya ba metsa. He ba le ka mpene ya tlou ba swarwa ke tlala. Mmutla ware he o le ngaka dira mollo re na le nama ye ntsi mothoko o hle. Ba dia mollo ba dja dibete, maswafu, le mabete ka mafelele ba pharola pelo hore ba tlose tlala. Tlou ya hwa.

Hwa tswa mmutla le sehwahwa. Melao ya hore a se ke a nwa bjalwa le ho taha patse. Sebaka se se telele mmutla a kgotlelela.

Tsatsi le lengwe ba tloha a yo disa a seso a dja.

Sehwahwa sa mo fa bjalwa le patse, ka hore o be a tshwerwe ke tlala a dumela. A tahiwa. A yo otsela. Sehwhwa sa re hola a otsetse, sa metsa dipudi, le dipatla le dithoka a ya hae. He mmutla a boya sehwhwa sa botsisa dipudi, mmutla a re di bjetse a se a di bona sehwhwa sa kwata, sa re ke ho boditse hore o se ke wa nwa bjalwa hoba patse. Bjalo a tsea mmutla a mo setla. Leihlo le lengwe la phonyokga, marole ba yo tsholla ka nokene ya sehwhwa a kgaho metse.

Pula ya na, kaomoka dilo tsa nokene, sehwhwa sa ya kga metse, he a kgelela a kga le leihlo la mutla, a nwa metse le leihlo la mmutla. ka mpene ya ba mmutla, ka mpene ya sehwhwa a khumana dipudi le dithoka le dipatla, a bona hore o bolaetswe maaka. A raha, a mo phula sehwhwa sa hwa sa sadisa mmutla lethabone le boiketlone.

Mosimane le Ngwananyana.

Banenyana ba ba selelaho ba kile ba ya mahlatswene, ba fihla morene o mongwe o na le dikenywa tse dintsi tsa ho bukwa. Ba thoma ho fula a be ele sehlare se mehlo, kamoka ba nemela. Bare ho tlatsa ba foloha, hwa sala yo mongwe a e tee. Ba mo tlohela sehlarene. Ba fihla hare, o setse sehlarene, ba mo nyaka babo ba se mmone, tsatsi le lengwe monna yo mongwe a re ke mmone batho ba yo unana. Ba be ba motseba, o be a sa nametse sehlare, he ba apa nae a se ba fetole, a seke a foloha. A fula dikenywa a se be le taba nabo. Tsatsi le lengwe mosimanyana yo mongwe a nyaka ho leka a kgopela batswadi ba ngwananyana hore o yo mo leka a ape. Bo papahe/ba se kgolwe ka hore batho ba bohlaele ba dingaka ba be ba paletse. Ba re sepela wena mosimane wa ho ekgodisa. He o ka apa e tlo ba mosadi wa ho. Mosimane a tseaboswa, mpya ya otsela le folouru. A apea boswa a bo fa pudi a kumula bjanye a fa mpya. Pudi ya raha boswa mpya ya otsela hodimo ha bjanye. Mosimanyana a ya ho ngwananyana bjale ngwananyana a re: Na o setlaela bjane wena? Ha o dio tse, pudi e dja boswa, pya e dja bjane. Nna ke tseba pudi e edja boswa, mpya e dja banye bjane. Nna ke tseba pudi e dja bjanye, mpya e dja boswa. Mosimanyana a foloha a foloha a tsea boswa a fa mpya bjane a fa pudi tsa dja kamoka are tla o bone hore di a dja ke seke beho ke se diye. Mosimanyana a leboha ba thoma ho tsea dikganye. Ka moraho mosimanyana a re are hae.

Ngwanenyana a dumela batho kamoka makala ba hopela hore mosimanyana yo o tshwanetse a e bohlale kudu o be a thakgala kudu he a be a no lemosimanyana yo a tlileho nae. Batswadi ba he ba thakgala ho fitisa. Ba dia mokete, mosimanyana yola a beka ngwanenyana.

29

Bathusi ba baloi.

Batho ba bantsi ba baso ba kgolwa boloi, le hore ha ba ba rutilweho matsatsi ano, ba sa kgolwa, ka ho baloi, dipoko. Mosadi yo mongwe o be a ruile tshwene ele thuru ya hahe, tsatsi le lengwe a roma tshwene kganyene, he e boya a e roma nokene, he e boya ya boya e thapile, ya dula mollone. Bjale mosadi a re sepela madulone a ho tshene ya re e sha phopha. Mosadi wa ho dula kgaufsi nabo a tla ho tseea mollo. A tlwa ba apa, a re kgane ke motho, a hlakana le tshwene e kwa. Bjale mosadi a idibala, a re ho phaphareha a tshabela hae. Moloi o be a tshwarehile, ba bitsa ngaka ya alafa mesadi a fola. Ntwa ya dinonyana le diphoofofo.

30

Phukubye e be ena le mosadi le bana ba bane. Tsatsi le lenwe phukubye a yo tsoma phukubye he a boya a re ho yo ba le ntw e kgolo hare ha dinonyana le diphoofofo nna ke bile ke yo ba moetapele. Mosadi a re molalato ke ene. Are ke phiri e bone bana ba kgosi tang-tang ba se na dipheho, bjale a re, tha se ka bona ba na ba ho befa bjalo. Bjale phiri a seke a kgopela tshwakelo ho tang tang. Ya thoha. He a fihla diphoofofo ka moka tsa kgobakana. Phukubye a isa mosela ka hodimo are he ke isitse mosela hodimo ke hore ke re elwane kudu le ntw le ntatele.

Dinonyana tsa kgokgopa le dinose dihokga menang, dirurubele le tse dingwe. Bjale tsa yo hlakana hare ha sebaka. Dinonyana difofa phukubye e bile e sitse mosela hodimo e bile e fofa ha bedi ha raro. Bjalo tsa lwa, tang tang a letsa molodi nose ya loma phukubye mosela ya tshaba, ya latelwa ke mmutla ka hore o bjeha kudu. Diphoofofo tsa sala di maketse, tsa bea tsa tshaba. Dinonyana tsa ba di fentse ntw ya fela ka mokgwa o bjalo.

31

Thaka di a swa.

Thoa thoa thaka di a swa, ha ho swe ho swe ho swa sesitsa, seritsa, sa katiela, katiela mohumanti, mohumanti a bo ngweta, ngweta o kwa kae? Ke kwa ho phala. Wa khumana ne hlakana pitsi e e nwa metse. Ka kga lehlokwa ka tiya tiya e tiye kudu, dilo tsa barwa.

Kgotlo mmala maleke, leke mokwa ka fase phiri mo tsena ka sehaba. O re ho tsena o hohobe o se kgope ke lehonyana lehonyana le kgope mpya mpya e kgopye monye motse. Monye motse o tseye rumo, a tseye rumo le mohlware, e a yeke yeke a di tshwere. A ye tsose polo metse, polo-metse, polometse e tsose kwena, kwena e tsose difefetla, difefetla tsa banna bannyana le ye le naka. Le ntlele le nong yaka e lehlabana he le lla e re tswii tsororo e re ngwana mma tloha mosene, e re ho apoa dihole hele e re dilo di mo pelone yaka e re mekgaditswana e selela mase. Ere mahokobu a fala mekgopa e re Dintsi di fala mahoho.

32

Radineo le Mmadineo.

Hobe hona le monna yo mongwe ele Radineo mosadi wa he ele Mmadineo. Ba be bana le ngwana ele Dineo. Radineo o be a khumile a na le dimgomo tse dintsi. Tsatsi le lengw he ba otsetse ba tlwa molle o duma. Mmadineo a tsea ngwana ba kwa ba tshaba. Motse o be o e swa. Modira a be o bolaya batho. Bjalo ba betsa Radineo ka lerumo la mo hlaba letsoho la ho ja a wa fase. Mmadineo a mo hoha ba hloha. Bjalo madira a se ba bone ka hore ho be ho na le lefifi. Bjalo ba se na didjo le diaparo. Ba khuta tsatsi leo kamoka ba tshaba madira a ka ba bolaya. He ba kwa, ba bona mosimanyana yo mongwe. Ba mmita ba bona ele ngwana wa pele wa kgosi (Dio) He tsatsi le subela Radineo a re re swanetse ho leka ele bosihlo hore re ye ha buti a Dio. Ba be ba edja m edi ye ba epetseho ke Mmadineo. Ba thoma ho lapa he ba fihla mo ho beho ho ne le lesodi ka mehla he ba otsela, ba be ba otsela dihlareng ba tshaba ditau, Mmadineo a thoma ho wa a palile. Radineo a mo tseela ngwana ba sepela empa letsoho la he le be le sale bohloko. Ba thoma ho wa ka bobedi ba tlohela dineo ka fase ha sehlare ba tshaba. Ba re he ba fihla pele ba bona hore Dio a hona. Ba re "Ho kaone he ho ka hwa rena, hoba ngwana Dineo, ho eno ngwana wa mosate. Ba hoelela ba se arabe ke motho, ba tlwa tau e bopa. Ba namela sehlare ba lla ba hopola bana ba babedi ba re tau e ba lle he ba tsoha ba se bona tau, ba foloha ba ya nwa meetse he ba fihla nokene, batlwa ngwana a lla. Ba bona Dio a rwele ngwana ba mmotsisa bare "E se wa bona tau are ke bone mpya e taothwa a ya bopa ya tloha." E be ele tau, o be a seso a ka e bona. Ba tloha ba fihla motsene o mongwe batho ba hona ba ba thakgalelela ba ba fepa. Radineo a se sa khuma ka pele ka hore letsoho le be le robehile, Mmadineo le Radineo ba phela ba ithokgaletse bana ba bona, fela ba se ke ba lebaka khumo lela la mo ba tlositseho ka babokedi.

33

34
427
35
36

Hobe hona le kgosi ena le basadi ba bedi. monna yo o be a tseere bana ba mosadi. Babe ba na le morwa o tee le banenyana. Kgosi ya re ho hwa ngwana wa mosadi yo moholo ya ba kgosi. Ba be ba tshaba hore moratho a he a ka mmolaya a tsea bohosi. Moholo a he a dia maano a ho mmolaya. A bitsa moratho a re. Bopapa ba hwile tsea hauta ye o e meetse, e nale lehlohonolo. He a metsa la mo kgama a e seke a kgona ho dja le ho apa. Bjalo a thloha a ya kgole le ha habo. A sepela a hlakana le mosadi a mmotsisa a re na o ya kae? Morwa wa kgosi a apa ka diatla ho bontsha hore a kgone go apa. Mosadi are mpolaye o mpuwe o taye sebete le letlalo. A dia bjalo. He a lle pelo a hlatsa gauta yela, a thakgala, he a sepela a fihla mo a leho tsela tse pedi, a seke a tseba ye e tsela e tshekgene. He a fihla nokene a palelwa ke ho tshela a bona banenyana ba raloka ba thakgala kudu he ba mmona. Ba mo supa ba mmita bare bopapaho rena ke kgale ba hwile le bo buti a rena re nyaka monna. Monna o ba mmita bare motse wa rena ke o moholo o hloka banna. Morwa wa kgosi a re ha ke kgone ho thala. Bare naase re tlo ithuta ho thala ra tlo ho tseya. Ba mo isa hae. Morwa wa kgosi a re na nka motse ele basadi banna ba ile kae. Ba re ba bolailwe ke mokgekolo wa ino le tee, o sa ile ho tsoma o tloha a boya. Ba re o re ye re yo ho khutisa le wena o ka ho bolaya. Mosadi a boya a rwele leoto la motho. A thoma ho foa ke mane yo a beho a e fa. Ke kwa ho nka madi a monna a thoma ho nyaka a monna are, o tllilo diane mo. Ke wena mane. Mantsibua re tlo hlakana. Monna obe ana le mpya. Mantsibua he mosadi a tllilo mmolaya mpya ya hoba a homa, a ba a tla ha bedi a palelwa, masadi a re mpya ya ho e nyaka ntoma, e kobe, e kwe, eare ha e lome e/bile ha e a tlwaela ho otsela ntle. He ho sela ya ba o phlohile mosadi o be a lapila a otsetse b'alo a re he a tsoha a hopola se se direhileho a mo latela, mosimanyana a tshaba. A namela sehlare, a h thoma go epa sehlare, ka meno, he se kumuha, sa boela sa mela, a se ke a lapa, a boela a epa, sa mela ha bedi. He morwa wa kgosi a bona hore sehlare se a wa, a sasamesa mpya hore e mo lome, tsa mmolaya. Bjaño a foloha a kumula leino a ya motsene a opela. He a fihla motse- ne a kga patla a tia marapo mabitlene, ha tee, batho bale ba beho ba hwile ba tsoha. Ba sadi ba thakgala he ba bona ba nna ba bona. Bana ba epela dikosa tsa tumiso ka hore mosadi wa moloi o be a hwile.

727

Ba dia mokete o moholo wa ho lehoba morwa wa kgosi le ho mmea kgosi ya setshaba. A kgobaketsa masole a he ba ya lwa le moholo a he, ba mo fenya. Bjalo ya ba yena kgosi ya setshaba kamoka. A beka mosadi, ba phela boeketlone. Morwa wa kgosi a ba yena modja lefa la bona. Ka hobane ba be ba le he nkabe e se be yena nkabe re sa pheela.

37

Monna le nonyana le mokgekolo.

Tsatsi le lengwe ele mathapama, he motsumi a fihla mmotone a nyaka dinose, a bona saka la botse le leholo, le a se seho a bona la ho tshwa nalo. A ya ho bona bona hae ke ene. A khumana ho sena le motho, leoto le sa bonale. He a lebelela ka thoko a bona lesaka le na le dipudi. A nyaka ho di bulela a ya natso hae. Nonyana ya opela ya re:

O seke wa bula heke yea,
Ka moo do dutse lehumo laka,
feta, fetela pele ngwana waka,
feta, fetela lethabone le leholo,
Selo se sengwe se sa tlo diha,
Se se botse se o tloho isa hae.

Monna a feta, ka taelo ya nonyana eo, a fihla lesakene le lengwe le tletse dinku tsa ho nona. Are ko sona ke se ke bileditsweho he a thoma ho bula le saka, nonyana ya thoma ho opela;

O seke wa bula heke yeo,
Kamoo ho dutse lehumo laka,
fete fetela lethabo e le leholo./

38

Feta fetela pele ngwana waka,
Selo se sengwe se sa tlo diha,
se se botse se o tloho isa hae.

Monna a feta a belaela. He a sepela a bona le lengwe lesaka, le tletse dikgomo, a hopola a re di lokile, ke monna wa ma hlatse, ke tshwanet e di isa hae, he a bula a tswa nonyana a epela e mmotse hore a seke a bula, a feta, o re he a lebelela a bona pitsa e botse. A batamela nonyana ya se re selo a thakgala. He a khurumula a khumana mokgekolo wa meno a mane, wa ho befa. Mokgekolo a re" Mosimana wa botse wa ho rata ho tswenya batho ba thakgetse, monna a fofa a tshaba, mosadi a mo latela, monna a namela sehlare, mosadi a seripa ka meno he se wa, monna a fofela ho se sengwe, mosadi a thoma ho se epa, monna a hopola dimpya,

727 Renana, Temana mpya yaka,
Thondo, thondo mpya yaka,
etlane le nthuse.

K34/93

14

39 Dimpya tsa tla, mokgekolo a di bolaya ka meno. / Ka mafelelo hwa tla
Temana ya bohale ho di phala. Ya mo swara ka molala, ya mo tsokatsa
ya mo loma a hwa. Monna a feta a tsea dikgomo lesakene le dinku le
dipudi.

Letlakaduma le mosadi le ngwanenyana.

Hobe hona le nonyana e boifisaho leina la yona ele letlakadu-
ma. E be e beile makgopa a bese kudu, batho ke ba ya kgopene ba be
ba lebala bosoro bje nonyana yeo. Tsatsi le lengwe mokgekolo le
ngwanenyana ba be ba feletswe ke didjo. Bjalo ba hopola mokgopa
a letlakaduma. Ba tsea seroto ba leba moleteng e be e se hona. Ba
tsea makgopa ho tsene mokgekolo a re he letlakaduma le tla a
nkgoelelele ngwananyana a hoelela bo-mmahe. Ka tsatsi le le latelaho
ba boela ba ya. Mokgekolo a ya fase kudu a pheletse ho tsea
a mantsi he kgokomodumo e tla, ngwanenyana a opela a re: "Mma e kwa
moletene wa lehu,
Letlakaduma phoofolo e soro,
e e tla./

40. Bo mmahe ba se motlwe, ba no ntsha makgopa, ngwanenyana a no
opela. Bjele ngwanenyana are ho bona hore e fihlile a tshabela
hae letlakaduma la bolaya mokgekolo yola.

Banna ba ditau.

Tsatsi le lengwe banenyana ba ya kgonyene, he ba dutsi ba
rwaela, ba hlakana le bana ba bangwe. Banna bao ba ba kgopela hore
ba ye nabo motsene wa bona e bo basadi ba bona. Ba otsela hona ka
bosiho banna bao ba ya tsoma he ba boya ba boya le dinama banenyana
ba ba lokisetša didjo. He ba lle, ba ya le bona ka ntlone, ye nngwe
ho yo tansa. He ba bina, ba kwa le ngwanenyana yo ngwe ba re ba ngwe
ba yo otsela. Banna bao ba satoha ditau ba mo dja, banna ba no tsea
ka motee, ka motee, tsatsi le lengwe banyana yo mongwe a ba belaela
hore banenyana bale nka ba se ba boye. A yo mo ho binwaho, ba khuma-
na dihlogo tsa nangwe tsa bona bitsa bangwe a ba bontsha dihloho tseo.)
Ba utswa naka ele lebotong ba e kgokelela molalene wa ngwanenyana.

41. Ba tshabela hae. Nakana ya thoma ho lla re: Ba a tshaba, phakisane
banna bale ba satoha ditau, ba kitima. Ba lahla naka ya opela eba
latela. Banna ba ditau ba be ba setsa ba nyako ba swara, banenyana

41 cont
727

K34/93

ba fihla nokene e tletse. Ba kgopela motse hore a ba bulela tsela ¹⁵⁷
ba feta, metse a boela ka mathoko hwa sala sekgoba se seholo hare,
banenyana ba tsela. Banna ba ditau he ba fihla ba tsena tselone yela
banenyana ba tshetseho ka yona ka nokene. Metse a boela felo hotee
a swana le pele, hola makgema ba tletse noka ba kgamiwa. He
ba fihla hae, banenyana babotsa bommabo tse di direhilego. Bo
mmaho banenyana bale ba llweho ba lla, ba nyama, ba laya banenyana
hore ba se ke ba tlaha le monna yo ba sa mo tsebeho.

END 5727